JAR PRÍBEHU, 1944

Zjari života sú naším sprievodcom ilúzie, dieťa si neuvedomuje pominuteľnosť. Raz sa dvere zatvoria naveky. Kľúč má Najvyšší a veruže niet modlitby, ktorou by si tvor vyprosil reparát.

Niet.

Jar.

V tieni ukrižovania Krista, farebných kraslíc a bahniatok v rozpuku málokedy dovidíme na koniec.

Prvé mesiace roka so zubatým slnkom, s vôňou vlažnej zeme a so žblnkotom potoka lemovaného záružlím dávajú nádej všetkým. Nádej na lepší život, zmenu, šťastie, na lásku.

A v čase vojny na mier.

Už vám niekto povedal, že Nádej je slepá? Nie? Tak vedzte, že je.

Keď sa Nádej prederie lesom života, ošľahaná vetvami ihličnanov, pichľavých kríkov, dohryzená lesnou zverou, príde na lúku. Vystrie sa medzi steblá, otrčí slnku doráňané dlane a žaluje sa nezábudkám.

Ak vidíte nezábudky plakať, neodchádzajte.

Je tam Nádej. Odpočíva, naberá nové sily. Čoskoro sa pozbiera a pustí sa do sveta.

Počkajte ju, nebudete sami.

Pofukovalo tak akurát, aby vyschla vypratá bielizeň. Vodu v koryte len jemne čeril vánok. Pomocnica Oľga sa pri vešaní doťahovala s paholkom, ktorý jej už dlho kurizoval a šuškal do ucha oplzlosti. Podchvíľou spišťala, vedela, že jej zvučný smiech miluje.

Komín murovanej stavby vypúšťal svetlý dym. Z pootvoreného okna kuchyne bolo cítiť trochu pripálený ovocný koláč.

Statok Olbertovcov bolo vidieť zo Svrčinovca takmer odvšadiaľ. Mohutné stavby – murovaný dom, stajne, menšie hospodárske budovy, drevenica pre slobodné pomocnice a paholkov, bez ktorých by majer nedýchal. Kto žil na Kysuciach na lazoch v kopcoch, ďalej od

dediny, musel byť sebestačný. Každá ruka, ktorú si gazda mohol dovoliť, bola vítaná. Človek nikdy nevedel, čo sa pritrafí.

Grunt nebol vždy taký rozsiahly. Jozefovi Olbertovi sa koncom dvadsiatych rokov mimoriadne dobre darilo na zdedenom gazdovstve a od suseda, ktorý odišiel za zárobkami do Ameriky, odkúpil pozemok. Postavil nový murovaný dom a drevenicu prenechal čeľadníkom. Akoby tušil, že toto miesto mu zaistí pokoj v časoch dobrých aj horších, dá prácu jemu i niekoľkým dedinčanom a bude domovom pre rodinu. Nikomu vtedy ani na um nezišlo, že im do životov zasiahne ďalšia vojna.

Zavše prechádzal krajom nejaký dezertér, polovojak či ozbrojený Nemec, čo sa v návale eufórie vybral pomáhať Wehrmachtu. Chýry o postupe Rusov však donútili agresora k ústupu. Ľudia sa báli Nemcov i Rusov rovnako. Najmä v noci. Na gazdovstve Olbertovcov vždy ostávali prinajmenej dvaja paholci. Chvalabohu, hore na lazoch sa stavili zväčša osamelí vlci alebo dezertéri. Olbertovci im dali najesť, nechali ich prenocovať v senníku. Jediný syn Janko neraz bojazlivo poškuľoval po špinavom a otrhanom oficierovi.

Aj teraz sa neodvážil ani pípnuť. Len ticho zízal spoza kríka, ako sa chlap na dvore pri koryte s vodou vyzlieka, pažravo hryzie krajec chleba, zapíja mliekom a mľaská.

„Čo sa krčíš za tým kríkom, chlapče?“ okríkol ho, zarastený, od hlavy po päty špinavý. „Nože sa ukáž! Ako ťa volajú? No tak, neboj sa!“

Chlapec podišiel bližšie, kolenom sa nesmelo oprel o lavicu. „Janko. Janko sa volám.“

„Aký Janko! Jano! Nie si baba, si chlap, tak si Jano! Rozumieš? Tu sa posaď ku mne, stratíme spolu slovo. Koľko máš rokov?“ zhúkol dobrosrdečne cudzinec, tresol dlaňou po lavici a hlasno si odgrgol.

Zuby mal zažltnuté, jeden predný mu chýbal. Z úst mu tak páchlo, že Janko pokrčil nos.

„Dvanásť rokov mám. Už som veľký,“ osmelil sa chlapec a pozeral na zlatý krížik, ktorý mal chlap na krku. Jagal sa na zafúľanej, prepotenej košeli.

„Veľký budeš, keď začneš dievky naháňať a dvíhať im sukne,“ zarehlil sa. „A čímže chceš byť, až vyrastieš a táto skurvená vojna pominie?“ vyzvedal, dožul posledný hlt a poutieral si ruky do potrhaných nohavíc uniformy.

„Ja by som chcel ako pán farár... Chcel by som chodiť do misijného domu,“ priznal Janko. „Pomáhať ľuďom. Čítať a šíriť Božie slovo.“

„Jój, tak to veru sukne dvíhať nebudeš...“ chlap sa plesol po stehnách, vyzliekol sa donaha a skočil do koryta plného studenej vody. Striaslo ho od chladu. „Boha, tu sa pralo,“ pričuchol si k dlaniam klzkým od mydlovej vody.

No neprekážalo mu to, naopak. Konečne zmyje zo seba nánosy špiny.

Chlapec rozpačito pozeral na čľapkajúceho sa muža, až kým nezbadal mamu, vykláňala sa z okna, naťahovala ruku a núkala koláč.

„Hej, Jano, kamže utekáš? Tu máš, ľaľa." Chlap si strhol z krku jagavý krížik a hodil junákovi.

Chlapec ho v letku chytil.

„Nech máš čo žmoliť v dlaniach v tom misijnom dome. Na pamiatku od chlapa, ktorému ste pomohli. Osuším sa a pôjdem..." zašomral viac-menej pre seba, ponoril hlavu do koryta a otriasal vodu z dlhých vlasov ako zmoknutý pes.

Janko stískal krížik v dlani a bežal, nedočkavý, kedy sa zahryzne do teplého koláča.

Koniec života možno prinesie obohacovanie duše, azda odzrkadlí naše svetské mravy. Najväčším sklamaním bude, keď nepríde nič.

Tma.

Majestátna, tajomná budova misijného domu františkánov čnela na kopci konča Svrčinovca. Keď Janko ako malý

chlapec chodieval s mamou do hory na čučoriedky a prechádzali okolo, obzeral sa cez plece na tmavočervenú škridlovú strechu a kýval bratovi Albertovi. Ten sem-tam vybehol a dal mu jahody, maliny či ríbezle.

Misijný dom na pôdoryse obrovského štvorca mal krásnu vnútornú záhradu, upravený trávnik, štrkom vysypané úzke chodníčky, kde sa ledva obišli dvaja ľudia, a v rohu kúsok zeme na pestovanie zeleniny. Dovnútra sa dalo nahliadnuť len vo výnimočné sviatky – na Vianoce a cez odpust, pretože prísna klauzúra nedovoľovala vstúpiť do areálu nikomu okrem rehoľníkov.

Pre chlapca jestvovala záhrada iba v predstavách. Až raz, na Annu, v deň odpustu, Albert vzal Janka za ruku a voviedol ho do záhrady.

Tak predsa len existovala.

Prisadli si k dvom rehoľníkom v dlhých tmavých habitoch prepásaných šnúrou na drevenú lavičku pri malej fontáne. Janko sa cítil ako v tom najúžasnejšom príbehu. Dokorán sa otvorili vždy zatvorené dvere, dosiaľ nepoznaný svet. Oáza pokoja, kde v hlbokom tichu bolo počuť len bzukot včelích krídiel.

„Toto, Janko, sú moji spolubratia, Teodor a Hieronym," zoznamoval ho Albert. „Keď ťa mama zapíše do misijného omšového spolku, budeš sa s nimi stretávať častejšie."